

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Caput IV. Quomodo se gerat Confessarius, si quando pœnitans cum possit non restituit, nec debita solvit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

11. Sed certe sicut illud de dubio absolute placet, sic illud de probabili displicet ex principiis intrinsicis. Ratio est, quia universaliter docet, ap. lib. 1. cap. 3. §. 3. a. in qualibet rei probabilitate semper esse confidentiam, ex quam parte sicut possessio; cum igitur in casu nostro Antonius sit in possessione, non poterit per illam privatam auctoritatem a sua possessione, perturbari: ad locum citatum, ubi de hac re fuit, & ubi dicitur, an adit pro Caramuele extrinseca aliorum rationes.

CAPUT IV

Quomodo se gerat Confessarius; & quando penitens, cum possit, non restituit, nec debita solvit.

1. Orquet id sapientissime Confessarios; Qui propterea non ratio a fidelibus reprehenduntur, quod scilicet sint ad absolvendos eos, qui cum satis locupletes habeantur, aere alieno fruuntur, nec restitunt. Vtrosque scilicet docet, quam, ex Dicastill. in fine huius tractatus de restitutione, pro paxi Confessariorum afferre oportet: pretium iudicavi.

2. Quare ergo in hanc rem docet lib. 2. de rest. tract. 2. §. 10. d. 1. a. num. 6. (lege etiam Molin. rom. 3. disp. 756. de Largo disp. 20. tom. 1. de inst. d. 20. sect. 97) ego claritatem gratia in tria distingo: Primum; De eo, qui potens restituere, non restituit: Secundum; De eo, qui iustus a Confessario, ut restituit, nondum paruit. Tertium; De eo, qui cum non possit restituere in foro interno, praesumitur potens in externo.

Potens restituere, non restituit.

3. Quoad primum Debitor qui sine aliqua causa rationabili potest commode totum debitum restituere, & non vult restituere totum, sed tantum per partes, non potest licite a Confessario absolvi. Ita Sot. Maior, Molina, alique ab ipso Dicastill. citati. Navarrus tamen, Henricus Ang. Gabr. apud eundem, docent posse licite, quando idem Confessarius duo videt ex penitentis dispositione. Primum quod data ei hac dilatione, restituit, & non aliter. Secundum, quod creditor ex hac dilatione non incurret damnum aliquod: quia tunc, inquit, cum Confessarius utiliter gerat negotium creditoris, videtur eum consentire, haec illi, sed certe videtur consentire creatus ob avaritiam, & obstinationem debitoris; quare ipse debitor a peccato sic non excusabitur, unde absolvi nec poterit.

4. Nihilominus probabilis erit haec Navarrus sententia, si praeter illas duas condiciones, addatur tertia: scilicet quod debitor habeat ignorantiam probabilem, ex qua sit in bona fide, putans se modo satisfacere suae obligationi neque teneri ad amplius: quia tunc Confessarius, si praevidet nihil profuturum, monendo de ipsius maiori obligatione, potest eum absolvere, ne abeat de peccatis: in quo non solum creditoris, sed etiam penitentis negotium agit, imo & Dei, cuius minister est, Ita Sylvester, Armilla, & Petr. Navar. Et hic quidem probat hanc ignorantiam communiter excusare debitoris, quia alius maior pars Reipublicae in statu damnationis existeret; quis enim, inquit, est, qui vel testamenti completionem, vel debiti solutionem non hoc praetextu differat.

5. Hinc autem ex eodem ibidem, num. 9. videbitur sequi, Confessarium teneri ad non monendum, sed absolvendum huiusmodi penitentem: Et quidem merito, supposita ea opinione, quia si penitens non habet impedimentum, ut absolvatur hic, & nunc, & ex monitione Confessarii non sperat aliquid melius, sed potius, ut desperat abeat penitens, imo ut commit-

tat novum peccatum? peccabit Confessarius, monendo.

6. Non tamen puto cum Dicastill. num. 10. Ita male facturum Confessarium, qui timens de probabilitate ignorantiae talis hominis diceret: Ego non audeo te absolvere, quare alios Confessarios, non tamen bene facit, aperiendo illi omnem veritatem, quam timet ei non profuturam, sed potius ob suam culpam nocituram.

7. Quod si ipse debitor petat doceri, non videtur posse illi negari vera doctrina, nec occultari veritas, cum iam dubitet, & conscientia laesa sit: sic Dicastill. num. 11. Ego vero removeo illud (non videtur) & aio, absolute non posse negari veritatem, ut distincte dixi lib. 3. meth. Conf. cap. 4. num. 8. & 9. Sed redeo ad Dicastilli doctrinam.

8. Notant autem Auctores, praesertim Maior, Navarrus, Corduba, Navarra, haec eodem modo locum habere, sive debitum sit ex delicto, sive ex contractu. Dicastill. num. 12.

Quod verum est; sed ignorantia probabilis frequentius contingit in debitis ex contractu, ratio in debitis ex delicto.

9. Eodem autem modo (Dicastill. num. 13.) videtur philosophandum, sive debitor velit partem debiti statim restituere, & partem differre (in quo tantum casu loquuntur auctores) sive totum velit differre: quia ignorantia eodem modo potest contingere circa totum, & circa partem.

Iustus a Confessario, nondum restituit.

10. Penitenti, qui prima vice fatetur se culpabiliter non restituisse alienum, tamen habere firmum propositum statim restituendi, non est neganda absolutio, Dicastill. num. 17. ex Petro Navarra, Navarro, Corduba, Henr. Suar. aliisque ab ipso Dicastill. citatis. Si tamen bis, aut ter, aut saepius fuerat iustus in aliis Confessionibus restituere, & tamen, cum posset, non fecit; regulariter non est absolvendus, quousque fecerit re ipsa restitutionem. Ratio prioris partis est, quia: sicut in omnibus aliis Confessariis credere potest, & debet penitenti, ita in hoc. Ratio posterioris est, quia talis homo est in periculo proximo, experientia ipsa compertum, iterum differendi restitutionem. Ideo non recte putant Anglz, & Ledesm. apud eundem Dicastill. esse probabile absolvi tunc illum posse: nam idem posset de concubinario, qui saepius iustus, non eiecit domo concubinam.

11. Dixi autem (regulariter non esse absolvendum) nam talis esse posset penitens, talisque circumstantiae possent occurrere, ut Confessarius debeat esse contentus solo proposito restituendi, etiam si antea saepe iustus omiserit restitutionem. Dicastill. num. 18. ex Navarro, Valentia, Molina, Azorio.

Et Molina quidem tom. 3. d. 756. exemplum adhibet, ut si Confessarius non leviter credat, penitentem re ipsa restitutorum statim, sine mora, quia non ea acrimonia fuerat illi iusta restitutio, in aliis Confessionibus. vel si adhaec ad sint circumstantiae ad id credendum, praesertim si injungat illi, ut non prius accedat ad Eucharistiam, quam restituat.

Non potens restituere in foro interno, &c.

12. Quoties penitens accidit cum impotentia restituendi, est absolvendus, si dicat se habere firmum propositum restituendi, et sic, saepius ante restituere culpabiliter omiserit: idque, etiam si restitutio facienda sit ex decimis, Dicastill. num. 19. ex Molina. Ratio est, quia Concilium Tridentinum, dum praecipit Confessariis, ne absolvant debitores decimarum, quousque eas solverint, intelligendum est loqui de debitoribus potentibus restituere, & qui non restituendo

peccant; unde impotentes bene possunt absolvi, etiam si in exteriori foro habeantur excommunicati, si in conscientia excommunicationem non incurserunt, quia iam erant impotentes, quando lata fuit excommunicatio. Verum, ut dicitur in materia de Excommunicatione, hi monendi sunt, ut in foro externo se gerant prout excommunicatis. Dicant. *ibid.*

13. Quod si erant potentes, quando excommunicatio lata fuit, etiamque vera incurserunt, non pos-

sunt absolvi à peccatis extra articulum mortis nisi absolvantur ab Excommunicatione per eum, qui per Bullam verò Cruciatam possunt absolvi, si præ cautionem, de quo latè *alibi*.

Hæc ex Dicitillo. Nos verò quando quidem implicitis questionum dumetis (utinam inoffensivè) iam tandem emerimus, finem imponamus, in libro; atque bonâ lectionum veniâ tantisper camus.

FINIS LIBRI OCTAVI.

Laus Deo, Beatissima Virgini, ac Beato Aloysio.

LIBER NONVS.

IN DECALOGVM.

Non falsum testimonium dices.

TALIS V testimonium affers contra proximum. Primum, intra te ipsum, si temere illo iudices. Secundò, coram Iudice, si falsò eundem proximum denunties, accules infames, &c. Tertio, coram non Iudice, si de eodem perperam obloquaris, de quibus omnibus hic erit breviter disputandi locus.

CAPVT PRIMVM.

De Falso, seu temerario Iudicio.

Discrimen inter Dubitationem, Suspicionem, Opinionem, & Iudicium.

1. Quatuor voces, Dubitatio, Suspicio, Opinio, & Iudicium, in hac re nostra, sic differunt: Si intellectui proponatur aliquod obiectum, circa quod debeat iudicare aliquid, de quo sufficientia indicia minus apparent, unde is hæreat, nesciatque, an affirmare potius debeat, an negare; dicitur esse dubius. Et, si quidem intellectus tunc veluti suspensus, & perplexus nullum actum eliciat, dicitur dubitare negativè. Si verò eliciat actum, quo se dicit dubitare, dubitabit adhuc negativè; sed quia additò iam est eiusmodi actus quasi reflexus, dicitur ab aliquibus dubitare positivè.

2. Quod si Intellectus, ex insufficientibus indicis, incipiat adherere uni parti, licet imperfectè, & cum magna formidine oppositi, dicitur eiusmodi actus suspicio propriè dicta. Si verò ex iisdem insufficientibus indicis adherent uni parti determinatè, licet cum aliqua formidine oppositi, dicitur opinio. Unde advertis, suspensionem propriè dictam esse veluti inchoatam, & imperfectam opinionem, ab eaque distingui secundum magis, & minus.

3. Si denique firmiter intellectus uni parti adherat ita, ut saltem moraliter de re non dubitet, dicitur iudicium certum elicere. Dixi (saltem moraliter) id enim satis, superque est ad iudicium certum prædicere: nam ad iudicium certum speculativè, debet addi evidentia, per quam iudicet intellectus, aliter rem se habere metaphysicè non posse.

Conditiones requisita, ut Iudicium sit mortale.

4. Iam verò certum est primò, Iudicium temerarium esse esse peccatum mortale, quia sic gravis contra libertatem iniuria fit proximo. Neque valet dicere: Probabiliter docent nonnulli modo mox explicando, cap. 4. num. 7. non esse mortale, etiam sine causa, cum in cultum uni, vel duobus prudentibus rem non evulgaturis manifestare, quia id non est infamare, nec etiam saltem notabiliter famam alterius læditur, ergo non erit mortale, apud se solum rem non evulgatam, certò iudicare perperam de altero, Non valet tamen, is enim, non dicit nisi verum; At in casu nostro verò iudicat malum grave ex insufficientibus indicis, ex vi illorum falsum est. Et sanè graviter quis perperam iniurius esset, & crimen falsum de eo, etiam uni pro-palaret.

5. Quatuor autem conditiones requiruntur ad contrahendum hoc mortale. Prima conditio, ut Iudicium sit plene deliberatum. Hinc, si cui, dum videt hominem egredientem ex aliena domo, representetur, cum futurum is non verè iudicat: sed potius ei proponitur obiectum, de quo est iudicandum: proponitur autem vel ex suggestionem dæmonis, vel ex quadam naturalis sagacitate Naturæ. Cùm igitur tunc ne Iudicium quidem adhuc sit, sed representatio eius, quod iudicari debet, iudicium temerarium esse non potest. Rariò usu venire non raro solet, ut intellectus ex se, sine voluntatis motu deliberato, iudicet aliquid similitè, tunc, cum potius sit actus primò primus, quam voluntarius, verè Iudicium temerarium (quod, ut ut sit mortale, debet plene voluntariè procedere) nequaquam erit.

6. Secunda conditio, ut si in re gravi, quia si levis erit iniuria. Colligitur autem hæc gravitas ex qualitate, & professione personarum, de quibus iudicium. Unde grave non erit, temerè certò iudicium